

*ДО 80-Ї РІЧНИЦІ ЦЕНТРАЛЬНОГО
ДЕРЖАВНОГО КІНОФОТОФОНОАРХІВУ
УКРАЇНИ ІМ. Г. С. ПШЕНИЧНОГО*

**“НАШ КОЛЕКТИВ ДИВИТЬСЯ В МАЙБУТНЄ
З ОПТИМІЗМОМ...”**

*(на запитання редакції журналу “Архіви України”
відповідає директор Центрального державного
кінофотофоноархіву України ім. Г. С. Пшеничного,
заслужений працівник культури України Н. О. Топішко)*

– Перш ніж говорити про сьогоднішня архіву, чи не могли б Ви, Ніно Олександрівно, здійснити невеличкий екскурс у його минуле?

Архів пройшов складний і цікавий шлях становлення. Історія ЦДКФФА України починається з 1932 р., коли для збереження єдиного державного архівного фонду фото- і кінодокументів було створено Всеукраїнський центральний фотокіноархів, який розташовувався у 26 корпусі Музейного містечка Києво-Печерської лаври.

З початком Великої Вітчизняної війни робота архіву була припинена. Після звільнення Києва від окупації у грудні 1943 р. він відновив свою діяльність як Центральний державний архів фонофотокінодокументів УРСР. У складних повоєнних умовах архів окремого приміщення не отримав і розміщувався у будівлі Центрального державного історичного архіву УРСР по вул. Володимирській, 22-а. У 1970 р., після введення в експлуатацію комплексу архівних споруд на вул. Солом'янській, архів розташувався на його території. Проте надані площі не дозволяли установі повноцінно функціонувати, оскільки фонди постійно поповнювалися новими надходженнями. Лише 1 січня 1975 р. було введено в експлуатацію збудовану за індивідуальним проектом триповерхову будівлю Центрального державного архіву кінофотофонодокументів УРСР, де зараз розташовується наша установа.

– ЦДКФФА України – єдина серед архівів установа, яка носить ім'я одного зі своїх директорів Гордія Семеновича Пшеничного. Чи існують у Вашому колективі якісь традиції, пов'язані з цією особистістю?

Гордія Семеновича Пшеничного було призначено директором архіву у 1943 р. Він відроджував архів після війни, опікувався пошуками і поверненням в Україну архівних і музейних документів, вивезених нацистами. Саме ним були окреслені основні підходи до комплектування архіву кінофотофонодокументами та забезпечення їх збереженості. Він налагодив взаємодію з кіностудіями, комітетами телебачення та радіомовлення, редакціями газет, фотолабораторіями підприємств та установ, приватними особами, надавав методичну і практичну допомогу відомчим і обласним архівам.

Гордій Семенович є автором унікальної конструкції першого в світовій практиці спеціального стелажа для зберігання кінодокументів. Такими стелажми і зараз обладнані архівосховища для зберігання кінодокументів та мікроплівки не тільки в Україні, а й в інших країнах. Крім того, він є розробником стаціонарної установки для механізованої консерваційно-реставраційної обробки фотонегативів на плівці та склі різних розмірів.

Максимум своїх зусиль Г. С. Пшеничний доклав до виховання архівних кадрів, підвищення їхньої фахової кваліфікації, створення міцного наукового підґрунтя для наступних поколінь архівістів.

Гордій Семенович очолював архів упродовж 35 років. Після виходу на пенсію він продовжував працювати в архіві до кінця свого життя. Постановою Кабінету Міністрів України від 28 грудня 1998 року № 2088 архіву присвоєно ім'я Г. С. Пшеничного. Безумовно, пам'ять про Г. С. Пшеничного зберігається у нашому колективі, в серцях тих, хто працював з ним. Його ім'я звучить щодня як невід'ємна складова назви архіву. Крім того, ми повсякчас користуємося результатами його винаходів, впроваджень. До ювілейних дат проводимо наукові читання, конференції, вечори пам'яті за участі ветеранів архівної справи.

– Яким є колектив архіву нині?

Якщо на початку історії архіву його штат складався з 4 працівників, то наразі наш дружний колектив нараховує 77 осіб. Саме вони забезпечують збереження і використання аудіовізуальних документів, опікуються поповненням фондів архіву.

Пріоритетними були і лишаються стабільність кадрового складу архіву, підвищення його професіоналізму. Майже 70 % працівників архіву мають повну вищу освіту, третина з них – історико-архівну та історичну освіту. Наші співробітники регулярно беруть участь у навчальних програмах і семінарах, організованих Державною архівною

Урочиста церемонія приймання-передавання Федеральним архівом Німеччини (Бундесархів) фотодокументів, вивезених із фондів ЦДКФФА України ім. Г. С. Пшеничного під час Другої світової війни. Акт підписують заступник директора архіву Г. І. Божук та доктор Кай фон Йена.
20 листопада 2008 р.
Із фондів ЦДКФФА України ім. Г. С. Пшеничного.

службою України, підвищують кваліфікацію в Інституті підвищення кваліфікації керівних кадрів Національної академії державної служби при Президентові України.

Ми зацікавлені у залученні до роботи перспективної молоді, яка б стала гідною зміною старшому поколінню, перейнявши його досвід, і внесла корисні нововведення, які дадуть можливість архіву і надалі займати одне з провідних місць серед архівних установ України.

Кадрова політика архіву спрямована на створення згуртованого, відповідального, фахового трудового колективу, здатного вирішувати поставлені завдання та працювати задля підняття престижу установи.

– Зважаючи на винятковий інформаційний потенціал документів ЦДКФФА України, яким є їх сучасний користувач?

Нині аудіовізуальні документи виступають однією з основних форм поширення інформації, тому документи нашого архіву популярні серед користувачів.

Серед характерних рис сучасного користувача необхідно передусім назвати його мобільність, ініціативність і широку ерудованість. Нині користувач може отримати необхідну інформацію про архівні докумен-

Колектив ЦДКФФА України ім. Г. С. Пшеничного під час відвідання Шевченківського національного заповідника “Тарасова гора” у м. Каневі.
23 травня 2012 р.

Із фондів ЦДКФФА України ім. Г. С. Пшеничного.

ти безпосередньо в читальному залі архіву, надіславши відповідний запит, або з нашого веб-сайту. А буває й так, користувач, ознайомившись із необхідними документами і озвучивши свої потреби, стимулює нас на пошук нових форм і методів інформування про склад і зміст документів архіву, спонукає удосконалювати систему обслуговування. Цей двосторонній зв'язок дозволяє нам тримати руку на пульсі сучасних потреб, своєчасно реагувати на інновації. Не поодинокими є випадки, коли наші користувачі безпосередньо долучаються до практичної роботи архіву, вони стають консультантами при науковому опрацюванні архівних документів або фондоутворювачами, які поповнюють наші фонди власними аудіовізуальними документами.

Тож, підсумовуючи, можна сказати, що завдяки нашим користувачам забезпечується невинний розвиток архіву, у практику нашої роботи вносяться елементи творчості і новизни.

– Архіви не лише зберігають документальні джерела, а й популяризують інформацію, яку вони містять. Розкажіть, як налагоджена ця робота у вашому архіві?

Архів популяризує свої документи, надсилаючи інформаційні листи підприємствам, установам, організаціям про наявність документів, які можуть бути використані ними при підготовці тематичних конфе-

Заступник директора ЦДКФФА України ім. Г. С. Пшеничного Т. О. Ємельянова дає інтерв'ю під час відкриття XI Київського міжнародного фестивалю документальних фільмів "Кінолітопис-2012", присвяченого 80-річчю архіву. 15 червня 2012 р.

Із фондів ЦДКФФА України ім. Г. С. Пшеничного.

ренцій, ювілейних вечорів, виставок тощо. Крім того, архів готує документальні виставки, надає інтерв'ю ЗМІ, бере участь у теле- та радіопередачах, зйомках документальних фільмів, публікує статті та добірки архівних документів, анонсує події в мережі Інтернет, створює власні відеоролики за архівними документами.

Однією із цікавих форм інформування працівників архіву і користувачів про склад і зміст архівних фондів та надходження нових документів є кіно- і фонолекторії, під час яких відбувається перегляд кінофільмів, прослуховування музичних творів.

Таким чином, надаючи інформацію про документи, які зберігаються у фондах архіву, ми розуміємо, що лише завдяки аудіовізуальним документам – зримим, образним свідченням часу – події історії сприймаються яскравіше і дохідливіше.

– Якими видавничими проектами наразі займається архів?

Ще з 1964 р. в архіві було започатковано роботу із видання анотованих каталогів кінодокументів. Перші три довідники вийшли друком протягом 1969–1977 рр. З часом виникла потреба у їх перевиданні. Упродовж 2002–2010 рр. видано 5 анотованих каталогів, кожен із яких охоплює документи, створені у 1896–1939 рр., 1939–1945 рр.,

Колектив ЦДКФФА України ім. Г. С. Пшеничного під час святкування 80-річчя архіву. У першому ряду в центрі – Голова Державної архівної служби України О. П. Гінзбург. 20 червня 2012 р.
Із фондів ЦДКФФА України ім. Г. С. Пшеничного.

1945–1955 рр., 1956–1965 рр., 1966–1975 рр. Нині триває підготовка до видання наступного анотованого каталогу архівних кінодокументів за 1976–1985 рр.

Видання користуються значною популярністю у дослідників, які отримують можливість здійснювати пошук необхідної інформації дистанційно, оскільки усі видані анотовані каталоги розміщені на веб-сайті архіву.

Триває робота з підготовки до видання унікального альбому фотодокументів періоду Першої світової війни, що належали генералу Ф. А. Келлеру. Оригінал альбому зберігається у фондах архіву і складається з 337 світлин. Видання має бути цікавим і корисним для фахівців-істориків, архівістів і усіх поціновувачів, оскільки матиме значну інформаційну та естетичну цінність.

Спільно з Інститутом мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України архів готує до видання каталог “Музика і документальний кінематограф”. Видання дозволить ввести до наукового обігу значну кількість кінодокументів із фондів архіву, які висвітлюють події культурного і мистецького життя України та розкривають загальні тенденції розвитку музичного мистецтва в його найкращих зразках.

Ми намагаємося активно та своєчасно реагувати на потреби та виклики сучасності, оперативно надаючи потрібну інформацію. Так, зокрема, до Чемпіонату Європи з футболу 2012 р. було підготовлено інформаційно-довідкове видання, що знайомить із аудіовізуальними документами, які висвітлюють історію українського футболу.

– 20 червня Ваш колектив відзначав 80-річчя архіву. Розкажіть, як Ви зустріли ювілейну дату?

У зв'язку з підготовкою до святкування було створено організаційний комітет та розроблено план заходів, серед яких були: підготовка тематичних публікацій у фахових виданнях, проведення XI Київського міжнародного фестивалю документальних фільмів “Кінолітопис-2012”, видання буклету про ЦДКФФА України ім. Г.С.Пшеничного та створення фільму про архів, проведення тематичних екскурсій по архіву і виїзного засідання тематично-наукової конференції, присвяченої 80-й річниці від дня створення ЦДКФФА України ім. Г. С. Пшеничного, у м. Каневі.

20 червня 2012 р. відбулися урочисті збори, на яких колектив архіву привітали Голова Державної архівної служби України О. П. Гінзбург, керівник апарату Солом'янської районної в місті Києві державної адміністрації П. В. Макаренко, колеги, друзі, ветерани. Відбувся допрем'єрний перегляд фільму “Джерела пам'яті” (спільний проект студії “ВІАТЕЛ” і телеканалу “Культура”), який висвітлює історію архіву.

– І насамкінець окресліть, які пріоритети у роботі вашого архіву ви будете розвивати у майбутньому?

Пріоритетні завдання ЦДКФФА України ім. Г. С. Пшеничного базуються на узагальненні результатів діяльності архіву за минулі роки, у зв'язку з потребами його подальшого розвитку та пріоритетів, визначених Державною архівною службою України.

Це передусім – забезпечення якісного формування Національного архівного фонду та збереженості документів у архівних підрозділах установ – джерел формування НАФ. Створення дієвого механізму дотримання фондоутворювачами вимог Закону України “Про обов'язковий примірник документів”, впровадження єдиних вимог щодо забезпечення збереженості документів та проведення експертизи цінності документів з метою віднесення їх до Національного архівного фонду України в установах – створювачах аудіовізуальних документів.

Наступний пріоритет – зміцнення матеріально-технічної бази архіву для забезпечення гарантованої збереженості документів Національного архівного фонду, здійснення контролю за наявністю, станом і рухом

документів, а також створення в необхідних обсягах у цифровому форматі фонду користування та забезпечення його надійного зберігання.

Третій пріоритет – розширення доступу до архівної інформації, створення електронних архівів. Забезпечення потреб користувачів у ретроспективній документній інформації шляхом запровадження сучасних інформаційних технологій, підготовки збірників документів, довідкових видань, виставок, створення системи інформаційних ресурсів, інтегрованої у світовий інформаційний простір.

Окреслені завдання потребують значної консолідації зусиль усіх працівників архіву. Наш колектив дивиться у майбутнє з оптимізмом і має низку цікавих і корисних проектів.